บทที่ 5

วงจรอินติเกรตลอจิก

วงจรอินติเกรตลอจิก (Integrated Logic Circuit) เปรียบเสมือนวงจรทรานซิสเตอร์ หรือไดโอดที่ย่อส่วนลงมา การทำงานเหมือนกับวงจรธรรมดา แต่เวลาใช้สะดวกและประหยัดเนื้อที่กว่า วงจรอินติเกรตหรือ IC ซึ่งเป็นวงจรทางลอจิกที่นิยมใช้กันมี 3 แบบคือ

1. DTL - Diode - Transistor Logic
2. RTL - Resistor - Transistor Logic
3. TTL - Transistor - Transistor Logic

วงจรลอจิกเหล่านี้เป็นวงจร Monolothic แต่ละแบบมีทั้งข้อดีและข้อเสีย จนไม่อาจสรุปได้ว่าแบบไหนดีกว่ากัน แต่แบบที่นิยมใช้อยู่ในปัจจุบันได้แก่ แบบ TTL การศึกษาวงจรพวกนี้เราศึกษาแต่ว่ามันทำงานอย่างไรโดยไม่สามารถจะไปแก้ไข เปลี่ยนแปลงชิ้นส่วนของวงจรได้เลย

Diode-Transistor Logic (DTL)

วงจรแบบ DTL ประกอบด้วยไดโอดกับทรานซิสเตอร์ ดังรูป 22 ก วงจรแบบนี้มี noise margin (noise immunity) ต่ำ noise margin นี้เป็น input voltage ที่ทำให้ทรานซิสเตอร์เริ่มทำงาน (ON) จากรูปที่ 22 ข เมื่อเบสมีโวลต์เตจเป็น 0 ทรานซิสเตอร์ก็จะไม่ทำงาน (OFF) แต่ที่จังชันเบส-อีมิตเตอร์ยังมีโวลต์เตจที่มีค่าลบอยู่ noise margin ก็คือ จำนวนโวลต์เตจที่ต้องป้อนเข้าไปเพื่อให้ทรานซิสเตอร์เริ่มทำงาน ถ้า noise margin มีค่าต่ำเกินไป เมื่อมี noise หรือสิ่งรบกวนที่มีค่าต่ำ ๆ เข้าไปก็จะทำให้ทรานซิสเตอร์ทำงาน ค่าที่ได้ก็ผิดไป

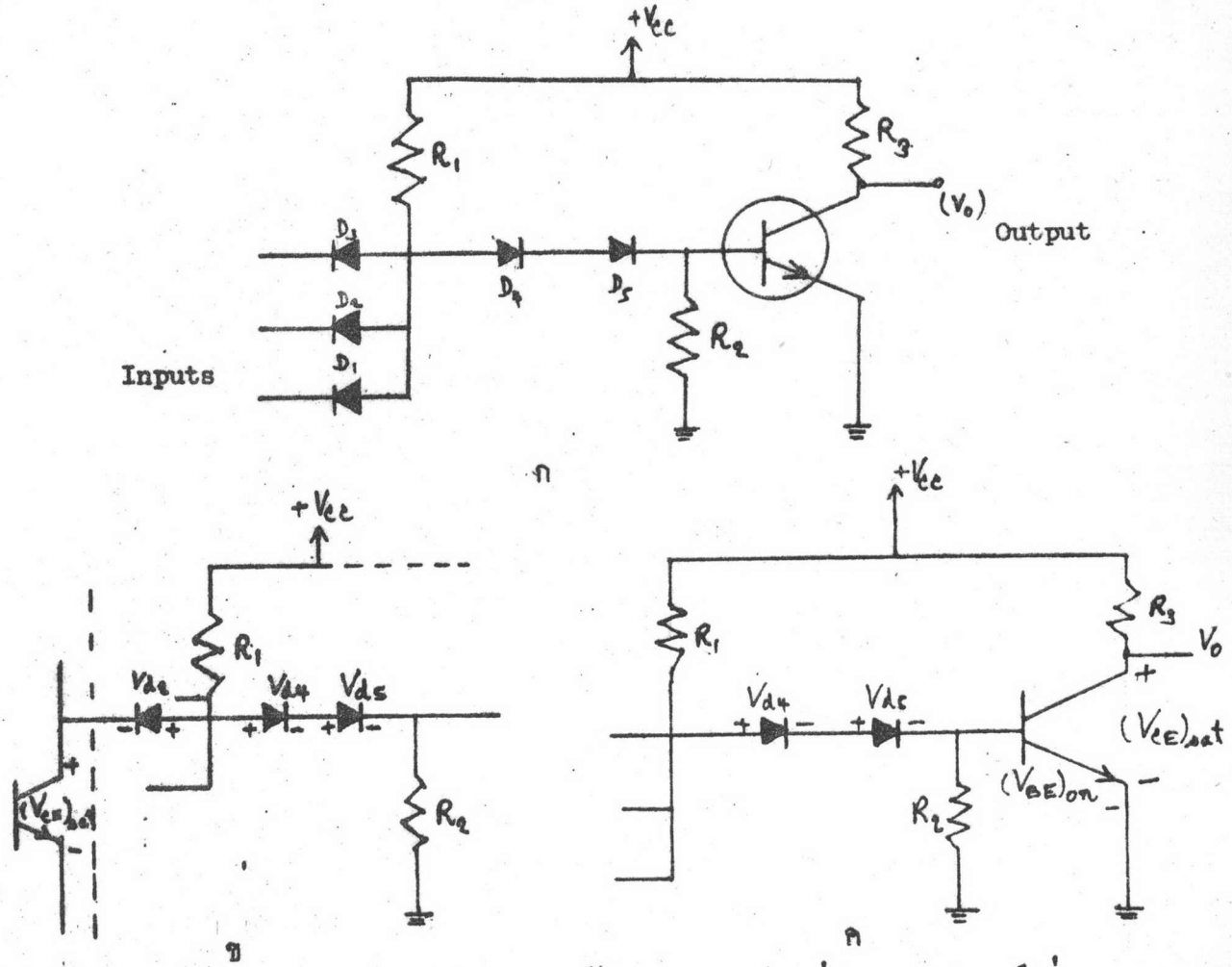

รูปที่ 22 DTL ลอจิกเกท (ก) วงจรพื้นฐาน (ข) เมื่อทรานซิสเตอร์ไม่ทำงาน
(ค) เมื่อทรานซิสเตอร์ทำงาน

จากรูป 22 ก ทรานซิสเตอร์ในวงจรจะทำงาน (ON) ถ้าโวลต์เตจระหว่างเบสกับอีมิตเตอร์ มีค่าอย่างน้อย 0.4 โวลต์ ดังนั้น

$$V_{noise} + (V_{CE})_{sat} + V_{d_2} - V_{d_4} - V_{d_5} \geq 0.4 \text{ โวลต์}$$

noise immunity หาได้จาก

$$V_{noise} = V_{d_4} + V_{d_5} - V_{d_2} - (V_{CE})_{sat} + 0.4$$

$$= 0.7 + 0.7 - 0.7 - 0.1 + 0.4 = 1$$

รูปที่ 22 ข แสดงถึงกรณีที่ input อันหนึ่งมีค่าโวลต์เตจ เท่ากับ $(V_{CE})_{sat}$ ของวงจรอีกอันหนึ่ง ซึ่งอยู่ระดับ 0 โวลต์เตจนี้ทำให้ไดโอดของ input นั้นถูกไบแอสตาม ทรานซิสเตอร์ก็ไม่ทำงาน

ถ้า input ทุกตัวมีโวลต์เตจอยู่ที่ระดับ 1 ดังรูป 22 ค ไดโอดทุกตัวทาง input ก็จะถูกไบแอสกลับ ทำให้ทรานซิสเตอร์ทำงาน ค่า output ที่ได้คือ $V_0 = (V_{CE})_{sat}$ สำหรับค่าโวลต์เตจของ input ที่ระดับ 1 นั้น เนื่องจากที่จุดระหว่าง R_1 กับไดโอด D_4 มีโวลต์เตจประมาณ 2.1 โวลต์ $(= V_{d_4} + V_{d_5} + (V_{BE})_{on})$ ดังนั้นโวลต์เตจสำหรับ input ระดับ 1 จะต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า 2 โวลต์ จึงจะทำให้ไดโอดของ input ถูกไบแอสกลับ และทรานซิสเตอร์ทำงาน ค่าโวลต์เตจที่ใช้กันจะอยู่ระหว่าง 3.6 ถึง 6 โวลต์

วงจร DTL ที่นิยมแบบหนึ่งคือ Fairchild Series 930 ดังรูปที่ 23 ก สำหรับรูปที่ 23 ข แสดงถึง input อันหนึ่งมีโวลต์เตจอยู่ระดับ 0 ทำให้ทรานซิสเตอร์ Q_1 ไม่ทำงาน ทรานซิสเตอร์ Q_2 ก็ไม่ทำงานด้วย ทำให้ output ที่ได้มีค่า $V_0 = V_{cc} = 5$ โวลต์ เมื่อโวลต์เตจของ input อยู่ระดับ 1 ทั้งหมดดังรูป 23 ค ทรานซิสเตอร์ Q_1 จะทำงาน ทำให้ทรานซิสเตอร์ Q_2 ทำงานด้วย output ที่ได้ก็จะมีค่า $V_0 = (V_{CE})_{sat}$

วงจร DTL นี้เป็นวงจรแบบ NAND gate ที่ใช้ลอจิกบวก สำหรับรูป 23 ง เป็นไดอะแกรมของวงจร NAND 2 วงจรที่บรรจุไว้ใน IC ที่มี 14 ขา หนึ่งตัว

นอกจากไดอะแกรมที่ให้มาแล้ว ยังได้มีการกำหนดคุณสมบัติของ IC ด้วย ตัวอย่าง เช่น

noise immunity = 1 โวลต์

power dissipation = 8 mw

fan-out = 8

propagation delay = 25 n sec

supply voltage ที่ใช้ปกติจะมีค่า 5 โวลต์

noise immunity 1 โวลต์ หมายความว่าต้องมีโวลต์เตจ อย่างน้อย 1 โวลต์เป็น input จึงจะทำให้ทรานซิสเตอร์ทำงาน

power dissipation 8 mw เป็นพลังงานสูงสุดที่ใช้ในตัว IC ทั้งตัว

fan-out 8 หมายถึง output ของแต่ละเกท สามารถนำไปต่อกับลอจิกเกทที่คล้ายกันได้ 8 ตัว

propagation delay เป็นเวลาที่สัญญาณที่เป็น pulse จะผ่านลอจิกเกท

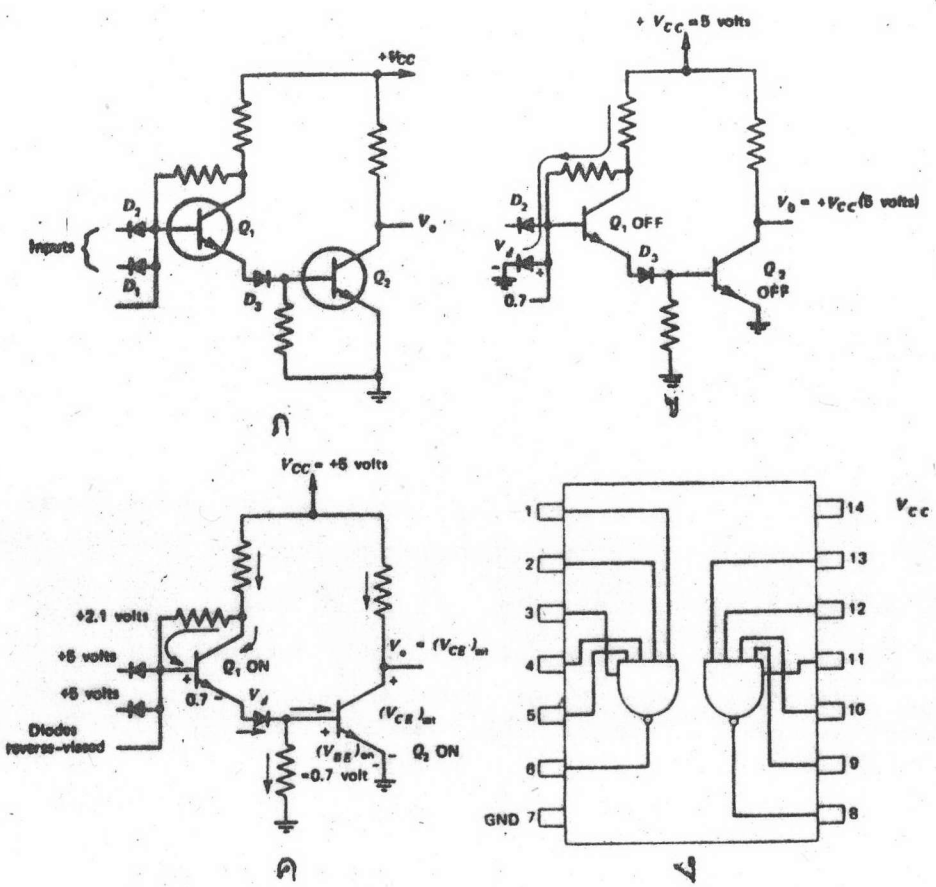

รูปที่ 23 วงจร Fairchild930 DTL (ก) วงจรภายใน (ข) เมื่อ output อยู่ระดับ 1 (ค) เมื่อ output อยู่ระดับ 0 (ง) ไดอะแกรมขาต่อต่าง ๆ

Resistor-Transistor Logic (RTL)

รูป 24 ก เป็นวงจรแบบ RTL โดยทุก input จะประกอบด้วยตัวความต้านทานและทรานซิสเตอร์ 1 ตัว วงจรนี้เป็นลอจิก NOR เกทแบบบวก โดยมี input 3 อัน โวลต์เตจเมื่ออยู่ระดับ 1 จะเท่ากับ $+V_{cc}$ เมื่ออยู่ระดับ 0 เท่ากับ 0 โวลต์

ถ้า input อันหนึ่งอันใดมีโวลต์เตจ V_{cc} ทรานซิสเตอร์ของ input ตัวนั้นไปอยู่ที่ saturation ดังรูป 24 ข ซึ่งมีผลทำให้โวลต์เตจที่ output มีค่า $V_0 = (V_{CE,sat})$ ซึ่งมีค่าประมาณ 0 โวลต์ แต่ถ้าทรานซิสเตอร์ทุกตัวไม่ทำงาน (input มีค่า 0 โวลต์) output ที่ได้ก็จะมีค่า $V_o = +V_{cc}$ โวลต์ ดังรูป 24 ค ซึ่งเป็นไปตามนิยามของ NOR เกท

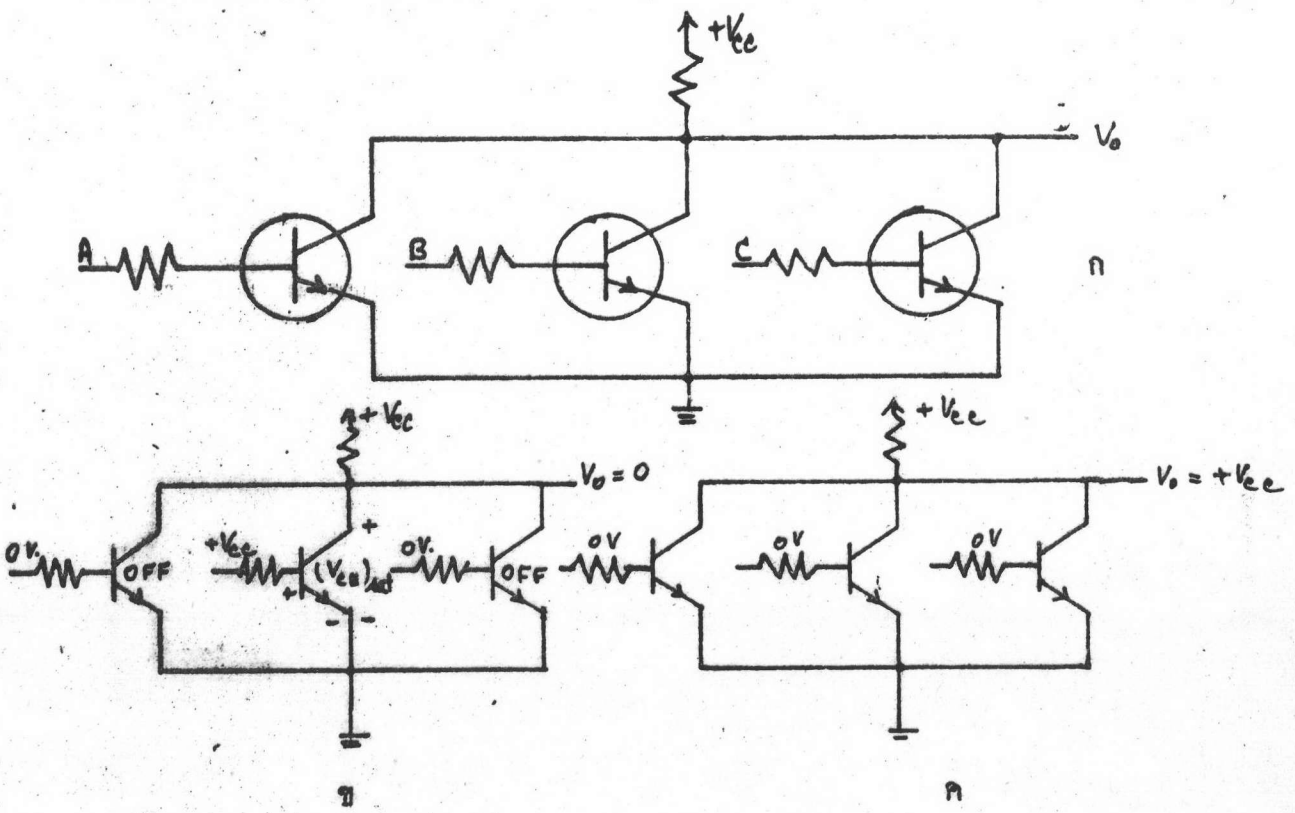

รูปที่ 24 วงจร RTL (ก) วงจรภายใน (ข) เมื่อ Output อยู่ระดับ 0
(ค) เมื่อ Output อยู่ระดับ 1

วงจรแบบ RTL นี้มีข้อเสียหลายอย่าง เช่น noise immunity ต่ำมาก จากรูป 24 ค ทรานซิสเตอร์ต้องการเพียง 0.4 โวลต์ที่เบสกับอีมิตเตอร์ เพื่อทำให้ทรานซิสเตอร์ทำงาน ปกติ input ที่ระดับ 0 มีค่าประมาณ 0.1 โวลต์ (มาจาก output ของวงจรอื่น) เพราะฉะนั้นค่า noise immunity จึงมีค่าประมาณ 0.3 โวลต์ ซึ่งค่านี้อาจจะเป็นผลจากอุณหภูมิภายนอกก็ได้ นอกจากนั้นวงจรแบบนี้ทำงานช้า เราพอสรุปข้อดีและข้อเสียของวงจรแบบ RTL ได้ดังนี้

<u>ข้อดี</u> วงจรแบบ RTL นี้สามารถผลิตได้ง่าย ราคาถูก ใช้ supply voltage เพียงตัวเดียว และกำลังที่ใช้ต่ำคือประมาณ 2 mw

<u>ข้อเสีย</u> วงจรแบบ RTL นั้น ค่า noise immunity ต่ำ ทำงานได้ช้า และมีความไวต่ออุณหภูมิ

ตัวอย่างของ RTL ลอจิกเกท ได้แก่ IC ของ motorola ที่ประกอบด้วย NOR เกท 3 อัน input 2 ตัว ดังไดอะแกรม

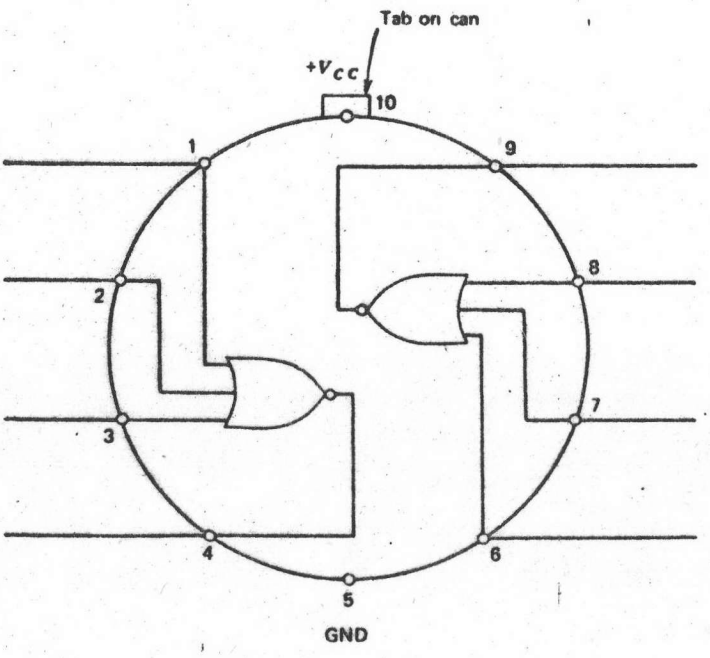

ที่บรรจุมีลักษณะกลม และมีขา 10 ขา

สำหรับคุณสมบัติของ IC แบบนี้มีดังนี้

Supply voltage	V_{cc} = 3.6 โวลต์ ±10 %
ช่วงอุณหภูมิที่ใช้ได้	15° ถึง 55° C
Power dissipation	3 mw
Noise immunity	300 mv
Average propagation delay	25 n sec.

Transistor-Transistor Logic (TTL)

TTL เป็นวงจรที่ทั้ง input และ output เป็นทรานซิสเตอร์ ทรานซิสเตอร์จะถูกทำให้เปลี่ยนจาก cutoff ไปอยู่ saturate ได้เร็วที่สุด จากรูปที่ 25 เป็นวงจร TTL พื้นฐานของ NAND เกทสำหรับลอจิกบวก จะสังเกตว่าวงจร IC แบบนี้ได้ใช้อีมิตเตอร์หลายอันในทรานซิสเตอร์ตัวเดียว (IC circuit-multiple emitter on a single transistor) ซึ่งทรานซิสเตอร์ธรรมดาทำไม่ได้

การทำงานย่อ ๆ ของวงจรเป็นดังนี้ ถ้า input อันใดอันหนึ่งอยู่ระดับ 0 ทรานซิสเตอร์ที่ input อันนั้นก็จะทำงาน ซึ่งมีผลทำให้ทรานซิสเตอร์ Q_4 ซึ่งเป็น output ไม่ทำงาน output ที่ได้ก็จะเท่ากับ + V_{cc} แต่ถ้า input ทั้งหมดอยู่ระดับ 1 (+ V_{cc}) ทรานซิสเตอร์ที่ input ทั้งหมดจะไม่ทำงานซึ่งเป็นผลให้ทรานซิสเตอร์ Q_4 ทำงาน ค่า output ที่ได้จะมีค่าใกล้ 0 โวลต์ ซึ่งเป็นไปตามคำนิยามของ NAND เกท

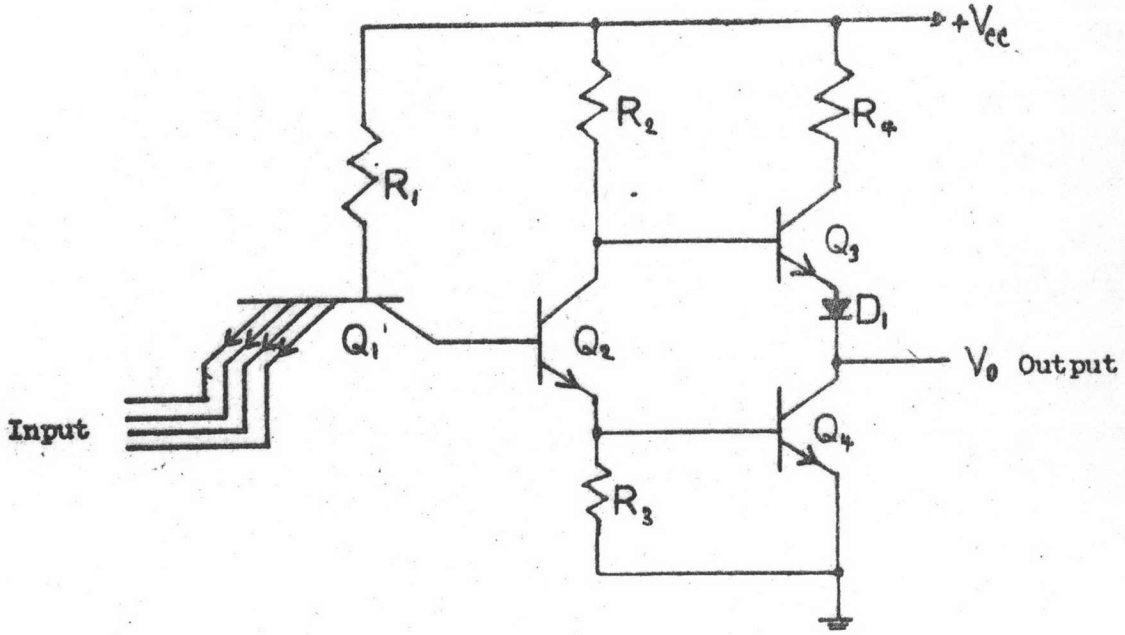

รูปที่ 25 วงจรเกท TTL NAND

เราจะพิจารณาการทำงานของวงจร TTL ใน 2 กรณีใหญ่ ๆ คือ ในกรณีที่ input บางตัวอยู่ระดับ 0 โดยมีoutput มีค่า + V_{cc} และกรณี input ทั้งหมดมีค่า + V_{cc} โดย output มีค่าใกล้ 0 โวลต์

<u>กรณี output อยู่ระดับ 1</u>

output ของวงจรจะอยู่ระดับ 1 ถ้า input บางตัวอยู่ระดับ 0 ค่า V_{cc} ที่ R_1 จะไบแอสให้ทรานซิสเตอร์ Q_1 ทำงาน ทำให้โวลต์เตจที่คอลเลเตอร์ของ Q_1 มีค่าประมาณ 0.1 โวลต์ ซึ่งเป็นค่าที่ต่ำเกินที่จะไบแอส Q_2 ให้ทำงาน ค่าโวลต์เตจที่เบสของ Q_4 ก็มีค่าเป็น 0 เพราะไม่มีกระแสผ่าน R_3 Q_4 ก็จะไม่ทำงาน ส่วนค่าโวลต์เตจ + V_{cc} จะผ่าน R_2 ทำให้ Q_3 ทำงาน output ที่ได้จะมีค่าเท่ากับ V ซึ่งน้อยกว่า V_{cc} เนื่องจากโวลต์เตจไป drop ที่ Q_3 กับ D_1

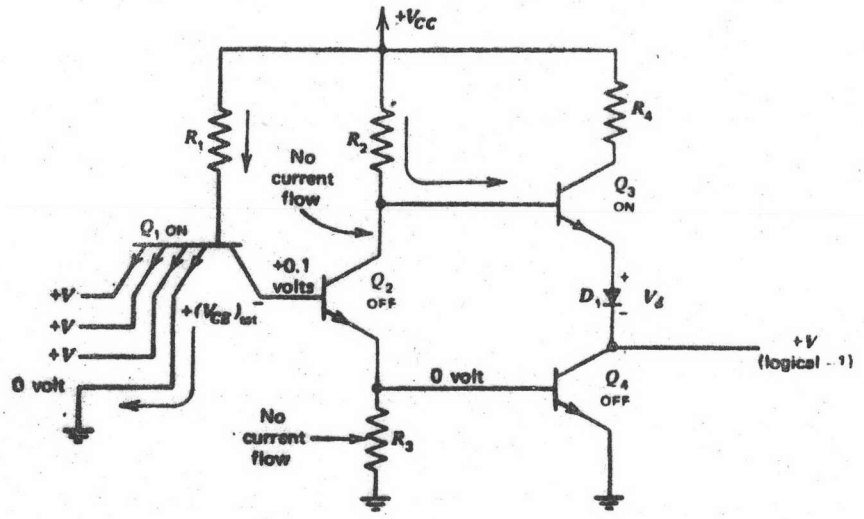

ในช่วงเปลี่ยนแปลง (switches state) ไดโอด D_1 จะทำหน้าที่ป้องกัน Q_3 ไม่ให้ทำงานจนกว่า Q_4 หยุดทำงาน

ค่าโวลต์เตจทาง output มีค่า

$$V_{OH} = V_{cc} - V_{BE_{(Q_3)}} - V_F$$

โดย V_F เป็นโวลต์เตจที่ D_1 เมื่อถูกไบแอสตาม

<u>กรณี output มีระดับลอจิกเป็น 0</u>

ถ้าทุก input มีค่า +V output จะมีค่าใกล้ 0 โวลต์ ทรานซิสเตอร์ Q_1 ถูก input ไบแอสจนไม่ทำงาน ทรานซิสเตอร์ Q_2 ก็จะทำงาน และกระแสไฟจะไหลผาน R_3 ทำให้มีโวลต์เตจเพียงพอที่จะทำให้ Q_4 ทำงาน ค่า output โวลต์เตจก็มีค่าประมาณ 0.1 โวลต์

เนื่องจาก Q_4 กับ Q_2 ทำงาน โวลต์เตจที่คอลเลคเตอร์ของ Q_2 มี

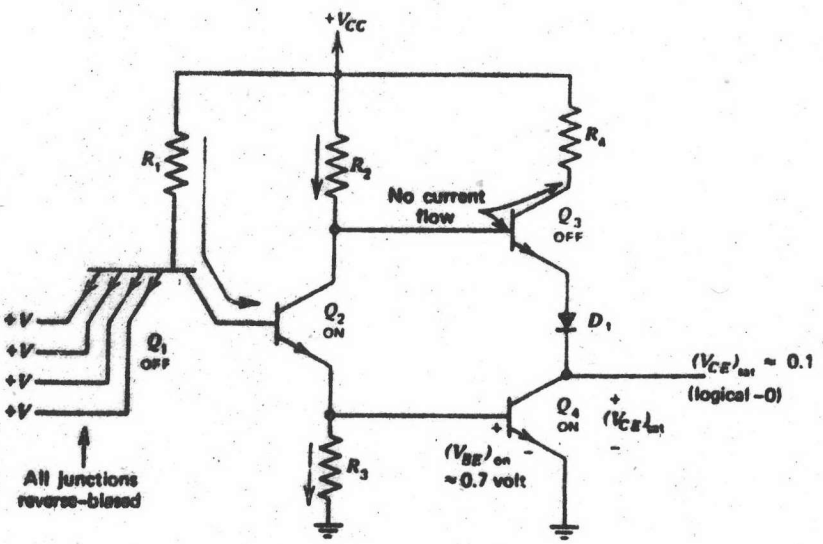

ค่าประมาณ 0.8 โวลต์ $[(V_{BE})_{on} = 0.7 + (V_{CE})_{sat}]$ และโวลต์เตจที่คอลเลคเตอร์ของ Q_4 มีค่าประมาณ 0.1 โวลต์ ค่าโวลต์เตจที่อีมิตเตอร์ของ Q_3 จะต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 1.2 โวลต์ $[(V_{CE})_{sat} + V_{D1} + 0.4]$ จึงทำให้โวลต์เตจที่เบสของ Q_3 มีค่าน้อยกว่าที่อีมิตเตอร์ Q_3 ก็จะไม่ทำงาน

คุณสมบัติโดยทั่วไปของวงจร TTL คือ

- power dissipation 14 mw
- propagation delay 10 n sec.
- noise immunity 1 V

รูปที่ 26 เป็นตัวอย่างลอจิกเกทแบบ TTL แบบหนึ่ง เป็น 3 input positive NAND gate พร้อมทั้งไดแกรมของขาต่อต่าง ๆ

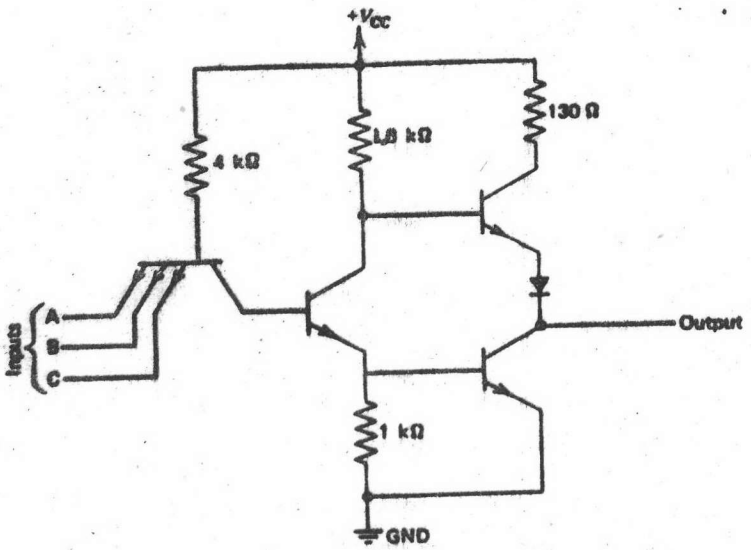

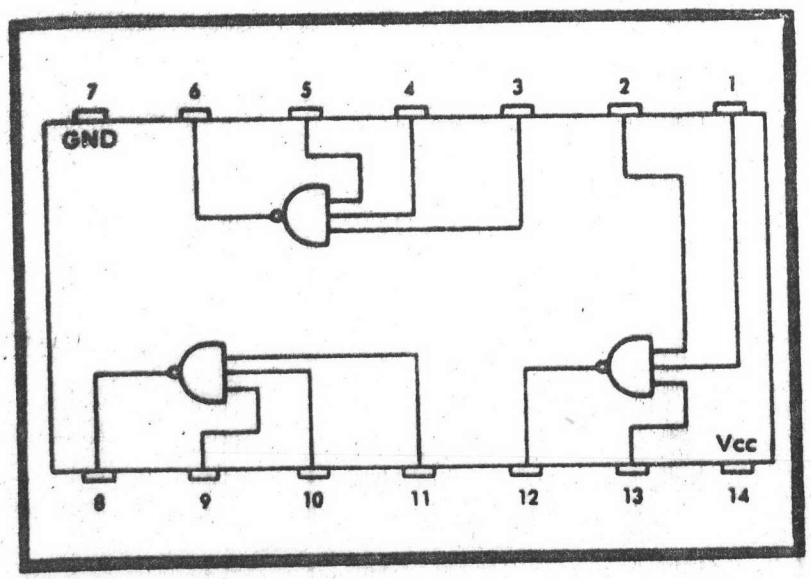

รูปที่ 26 วงจรTTL SN7410 3 input positive NAND gate

เราพอเปรียบเทียบคุณสมบัติโดยทั่วไปของวงจรอินติเกรตแบบต่าง ๆ ได้ดังนี้

	RTL	DTL	TTL
1. ราคา	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
2. power supply	3.6 V	5 V	5 V
3. power dissipation	2 mw	8 mw	14 mw
4. switching delay	50 ns	25 ns	10 ns
5. noise immunity	300 mv	1 V	1 V
6. fan-out	4-5	8	10

จะเห็นได้ว่า TTL มีค่า switching delay ดีที่สุด สามารถใช้ในวงจรที่มีความเร็วของpulse สูง ๆ ได้ นอกจากนั้นค่า noise immunity ก็สูง ทำให้ปัญหาเรื่อง noise ลดลงได้มาก ลอจิกเกทจะไม่ทำงานเมื่อมีnoise แต่อย่างเดียว ซึ่งผิดกับแบบ RTL ที่ลอจิกเกทอาจทำงานโดยที่เราไม่ต้องการ ถ้า noise มีค่าสูงเกิน 300 mv ค่า fan-out ของ TTL ก็สูงที่สุด คือสามารถนำเอาลอจิกเกทมาต่อทาง output ของ TTL ได้จำนวนมากที่สุด

อย่างไรก็ตาม จะเห็นว่า TTL กินไฟมากที่สุด ถึง 14 mw ในขณะที่ RTL ใช้เพียง 2 mw เท่านั้น ดังนั้นก่อนที่เราจะตัดสินใจใช้วงจรอินติเกรตแบบใดลงไป เราจะต้องคำนึงถึงคุณสมบัติทุกข้อของมันด้วย เราอาจสรุปได้ว่า DTL มีคุณสมบัติปานกลางคืออยู่ระหว่าง TTL กับ RTL